

Juletræet

for 1851.

Norske Eventyr og Folke-Sagn,

fortalte af

P. Chr. Asbjørnsen.

Med Illustrationer

af

Johan Eckersberg,

Skarne i Træ af Kittendorff & Aagaard i Kjøbenhavn.

Månedens gjenstand

Petter Dass-museet, desember 2019.

Bokåret 2019 er en markering av at det i år er 500 år siden den første norske boka ble trykt. I den anledning vier Petter Dass-museet i 2019 særlig oppmerksomhet til museets boksamling, og presenterer utvalgte bøker fra samlingen under fanen "Månedens gjenstand".

Månedens gjenstand i **desember 2019** er et eksemplar av årsskriftet **Juletræet** fra 1851 av Peter Christen Asbjørnsen, trykt i Christiania på A. Dzwonkowskis Forlag, hos A. W. Brøgger.

Julehefte anno 1851

Julehefter har vært et fast innslag i julehøytiden hos en rekke generasjoner nordmenn. Det aller første norske juleheftet ble utgitt i Drammen 1817, og i 1845 kom det første juleheftet for barn.

Trenden med vakkert illustrerte og dekorerte julehefter, kom imidlertid ikke før på 1880-tallet.

I årene 1850, -51, -52 og -66 gav **Peter Christen Asbjørnsen (1812-1885)** sitt bidrag til denne typen hefter, årsskriftet *Juletræet*. Asbjørnsen var naturforsker, forfatter og eventyrsamler, og er for nordmenn flest kanskje mest kjent som dene ene halvdelen av folkeeventyrduoen **Asbjørnsen og Moe**.

I ***Juletræet for 1851*** er det Asbjørnsens egen fortelling "**Julebesøget i Præstegaarden**" som danner rammen for en rekke sagn og eventyr fra Asbjørnsens velkjente univers. Jeg-personen forteller om hvordan han sammen med et stort reisefølge drar ut av byen for å tilbringe julen og romjulen hos en prestefamilie noen mil utenfor byen. I løpet av juledagene og romjulen samles prestefamilien og gjestene til samtale og lystig lag, og de forskjellige personene bidrar med både fortellinger, sanger og gåter, som alt flettes inn i fortellingen om julebesøket.

Langt tilhavs ret ud for Trænen paa Helgeland ligger der en liden Banke, som kaldes Sandflæsen; det er en udmærket Fiskeplads, men vanskelig at finde, fordi den flytter sig fra et Sted til et andet. Men den, som er saa heldig at træffe paa den, er sikker paa at gjøre et godt Fiske, og luder han sig ud over Baad-

Tuftefolket på Sandflesa

En av dagene i romjulen er det at en slektning av prestefamilien, som er på julebesøk fra Nord-Norge, forteller et "Eventyrsagn" fra Helgeland:

"Tuftefolket paa Sandflæsen".

Sagnet forteller om en huldreøy, en liten banke "**langt tilhavs ret ud for Trænen**", og er den første publiserte versjonen av dette sagnet som finnes kjent i en rekke varianter. Sagnet handler kort fortalt om et brødrepar fra Helgeland, og hvordan den ene, som blir strandet på Sandflesa, møter tuftefolket som kommer i land for å feire jul med mat og dans.

"Månedens gjenstand" presenteres i Helgelands Blad og stilles ut i museets foajé.

Påfølgende måned flyttes utstillingen til Kulturbadet Bibliotek i Sandnessjøen.

Tekst, foto og utforming:

Johanne Markvoll, Petter Dass-museet

Kilder:

Lokalhistoriewiki, "Sandflesa (Sanna)",
www.lokalhistoriewiki.no, sist oppdatert
14.06.2018. Lesedato 29.11.2019.

Beyer, E., "Peter Christen Asbjørnsen", Store
norske leksikon, www.snl.no, sist oppdatert
25.04.2019. Lesedato 29.11.2019.